

Fredagskronikken

Bård Harstad, professor ved Økonomisk institutt, Universitetet i Oslo. Twitter: @bardharstad

Alexander Cappelen Bård Harstad Ola Kvaløy Katrine Løken Simen Markussen Mari Rege Karen H. Ulltveit-Moe

Bård Harstad Tilbake til forhandlingsbordet

Handelsavtalen med Mercosur kan øke avskogingen i Amazonas. Bør den ratifiseres eller reforhandles?

● **I motsetning** til Norge, er nå Tyskland, Frankrike, Nederland, Irland, Belgia og Østerrike med i den voksende gruppen av land som er skeptiske eller motstandere av å ratifisere handelsavtalen med Mercosur.

EU ble ferdig med sin avtale i juni 2019. Like etter ble brannene i Amazonas svært synlige, og verdenssamfunnet la politisk press på Brasil for å reversere avskogingspolitikken.

Likevel fulgte Norge og Efta etter ved å konkludere sin egen handelsavtale 23. august samme år.

I 2020 har korona tatt oppmerksomheten bort fra avskoging og branner i Amazonas. I mai ble det avslørt at «miljøvernministeren» i Brasil, Ricardo Salles, ønsket å benytte anledningen til å fjerne ytterligere rester av miljøregulering – nettopp fordi oppmerksomheten nå er rettet mot korona. På bordet ligger det et forslag om å endre Grunnloven slik at det blir tillatt med gruvedrift i reservatene. Så langt er det mer avskoging og flere branner i Amazonas enn i fjor – flere enn på mer enn ti år – på tross av at du neppe har lest om dette i norske aviser.

Handelsavtalene kan gjøre vondt verre. Tidligere har de store landbrukseksportørene i Brasil presset på for vern fordi de fryktet at handelsavtalene kunne ryke. Når avtalene er i boks, blir dette presset mindre. I tillegg vil lavere tollsatser øke lønnsomheten i landbruket og motivere til spekulativ avskoging, siden det er lettere å få eiendomsrettighetene på et område som er avskoget.

I tråd med denne logikken har ny forskning dokumentert at regionale handelsavtaler stort sett fører til avskoging (se faktaboks).

Rett nok inkluderer handelsavtalene til EU og Efta kapitler om «Trade and Sustainable Development» (TSD). Disse kravene til bærekraft er ambisiøse, men tannløse: Brasil risikerer lite om TSD-kravene brytes. I april gikk Frankrike og Nederland sammen og skrev et dokument der de innrømmet at TSD er utilstrekkelig.

Det er flere grunner til at det er vanskelig for handelsavtaler å motivere til vern:

→ Sertifisering og krav om avskogingsfrie verdikjeder fører til lekkasjer: Dersom vi krever at *vår* soya skal komme fra det bærekraftige landbruket, vil den innenlandske etterspørselen måtte dekkes av ny avskoging.

← I mai ble det avslørt at miljøvernministeren i Brasil, Ricardo Salles, ønsket å benytte koronakrisen til å fjerne ytterligere rester av miljøregulering. En smartere handelsavtale kan hindre dette. Foto: Evaristo Sa/AFP/NTB Scanpix

→ Dersom vi krever at avskogingen skal stoppe *før* handelsavtalen vil gjelde, så vil Brasil tjene på rask avskoging for å korte ned den kostbare ventetiden.

→ Trusselen om at vi ikke vil handle dersom skogen forsvinner er ikke troverdig. Når avskogingen alt har skjedd vil alle parter tjene på handel.

Selv grupper innad i Brasil ser dette og ber om at EU og Efta ikke ratifiserer avtalene som nå ligger på bordet.

Frankrike og Nederland foreslår at handelsavtalene bør bli smartere. De foreslår en trinnsvis liberalisering av handel der hvert trinn krever effektiv implementering av TSD-krav. De foreslår også at tollsatser bør økes automatisk om kravene senere brytes.

Forslagene er interessante – for i prinsippet er det fullt mulig å bruke handelsavtaler til å motivere til vern heller enn til avskoging.

Slik kan det gjøres:

1) Efta og Mercosur kan signere en avtale der markedsadgang og tollsatser er betinget på det skogdekket som til enhver tid verifiseres av satellittdata. 2) Med dagens skogdekke kan Brasil få store innrømmelser og lave tollsatser. I tillegg kan vi gi dem tillatelse til å opprettholde visse tollsatser på deres import av våre varer (som på laks, for eksempel). 3) Avtaleteksten kan kreve at med avskoging så vil Brasil møte høyere tollsatser, mens vår eksport vil møte lavere tollsatser. 4) Om endringene i tollsatser er tilstrekkelig store, vil Brasil tjene på vern for å beholde avtalen slik de helst ønsker den.

Endringene i tollsatser er ingen tom trussel: Betingelsene i avtalen er troverdige – og de vil ikke reforhandles – fordi de hele tiden tillater handel og er til fordel for minst én part.

En slik avtaletekst virker nok noe uvant for dagens Nærings- og fiskeridepartement. Men dette vil konkretisere initiativet til Frankrike og Nederland, og vi vil trække opp nye stier som kan inspirere andre land

Forskningen:

Hva: «Does Free Trade Increase Deforestation? The Effects of Regional Trade Agreements»

Hvem: Ryan Abman og Clark Lundberg

Hvor: Journal of the Association of Environmental and Resource Economists 7(1), 2020.

som står i tur for å konkludere sine avtaler med Mercosur.

WTO tillater miljøbetingelser i avtaleteksten. I notatet til Frankrike og Nederland varsler de dessuten at de vil ta opp koblingen med miljø og bærekraft ved neste ministerkonferanse i WTO.

Det er altså mulig å utforme handelsavtaler som kan motivere til vern. Jo tidligere slik avtale blir diskutert, desto mer av skogen vil kunne bli bevart.

Skal Efta bidra til vern må de altså tilbake til forhandlingsbordet. For avtalen som nå er forhandlet frem kan gjøre Norge og Efta medskyldige i at avskogingen i Amazonas øker og kan gå inn i aller siste fase.

Twitter: @BardHarstad

Debattansvarlig: Vidar Ivarsen

Telefon: 22 00 10 59

Sentralbord: 22 00 10 00

Epost: debatt@dn.no

Hovedinnlegg/kronikk:

Inntil 4500 tegn med mellomrom

Underinnlegg/replikk:

Inntil 1500 tegn med mellomrom

Legg ved portrettfoto

Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.

→ Mer debatt side 36-39